TURYZM POLSKI

NR 4 • KWIECIEŃ • 1939 • ROK II.

Zadania Związków Popierania Turystyki w Polsce.

Na terenie Polski pracuje obecnie kilkanaście organizacji (patrz mapa załączona), mających charakter Związków Popierania Turystyki. Większość powstała w ostatnim czasie, niektóre z nich istnieją dawniej, jak np. Polski Związek Turystyczny, najstarsza organizacja tego rodzaju w Polsce, założona w 1906 r.

Rola Związków Popierania Turystyki, w których zasadą jest współpraca i inicjatywa czynnika obywatelskiego w dziedzinie turystyki — jest bardzo doniosła, tak ze względu na propagowanie danego okręgu turystycznego jak i ze względu na podniesienie obywatelskiego wyrobienia w pracy turystycznej, mającej na celu przede wszystkim interes publiczny. Zadaniem Związków Popierania Turystyki jest propagowanie terenu oraz obsługa turystów w możliwie szerokim zakresie. Związki więc utrzymują biura, punkty obsługi, przygotowują tablice orientacyjne, różnorakie wykazy, skorowidze itp. Związki kształcą kadry przewodników egzaminowanych, utrzymując stałą ich ewidencję. Przybyłym turystom zapewniają środki lokomocji, pokoje w hotelach, przy wycieczkach zaś masowych specjalne kwatery, zamawiają wyżywienie, ułatwiają zwiedzanie miasta. Poza szeroko prowadzoną propagandą przez wydawnictwa specjalne i przy pomocy prasy, także o ile możności za granicą, Związki zabiegają o organizację imprez, które podnoszą atrakcyjność terenu. Wreszcie Związki Propagandy współdziałają ze stowarzyszeniami, które mają zainteresowanie dla spraw turystycznych. Zakres więc czynności Związków Propagandy jest bardzo rozległy i w miarę rozwoju turystyki rozszerza się ustawicznie.

Wszystkie Związki Propagandy istnieją jako stowarzyszenia o odrębnych statutach i nie wyłoniły, jak dotychczas, spośród siebie organizacji nadrzędnej, natomiast są członkami Ligi Popierania Turystyki. Kontakt organizacyjny Związków Propagandy z Ligą Popierania Turystyki jest na ogół dość luźny, współpraca jest natomiast ożywiona, szczególnie w zakresie obsługi turystów.

Zagadnienia finansowe są dla Związków Popierania Turystyki obecnie jednym z najważniejszych problemów. Podstawę finansową Związków stanowią składki członkowskie oraz pomoc materialna udzielana im w pierwszym rzędzie przez zarządy miejskie, które to zarządy głównie opiekują się Związkami Popierania Turystyki. Niestety, poza kilkoma zaledwie Związkami, ściśle mówiąc dwoma, składki członkowskie w budżecie Związku stanowią znikomą pozycję finansową, mającą pewne znaczenie dla egzystencji Związku. Pomoc finansowa ze strony samorządów, udzielana w miarę ich możności — jest, niestety, jak dotąd, dotowana przeważnie w małych sumach. Pomoc ze strony Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji objawia się w formie subwencji na wydrukowanie lub zakupno wydawnictw, względnie w formie dostarczania gotowych wydawnictw propagandowych. Pomoc ta ma doniosłe znaczenie, nie może jednak oczywi-

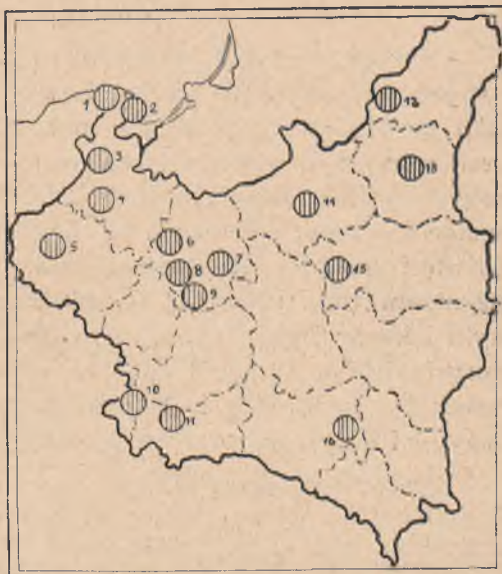
ście ugruntować podstaw finansowych Związków. Należy oczekiwać, że Związki Propagandy, których działalność dla rozwoju turystyki w Polsce jest niewątpliwie pożądana i pożyteczna, będą miały w przyszłości, niezależnie od pomocy w dziale wydawniczo - propagandowym — wyznaczane pewne kwoty na cele ogólno - organizacyjne z budżetu Wydz. Tur. Min. Kom. Bardzo ważna jest pomoc finansowa, jakiej udziela Liga Popierania Turystyki Związkom Propagandy. Najistotniejszą formą tej pomocy jest oddawanie, przy sposobności zjazdów masowych, Związkom Propagandy, w zamian za świadczenia, pewnego udziału z kart uczestnictwa. Pomoc ta jednak może być znacznie wydatniejsza, gdy Liga Popierania Turystyki na rzecz Związków będzie przeznaczać z kart uczestnictwa kwoty wyższe, gdy miejscowym Związkom Propagandy Turystyki oddawać będzie w administrację obiekty turystyczne: j. np. hotele, domy turystyczne, oczywiście — o ile na to pozwalają miejscowe warunki, przy zapewnieniu należytego wpływu miejscowym delegaturom Ligi Popierania Turystyki.

Im więcej będzie wycieczek masowych do danego ośrodka, im większy zakres obsługi turystycznej, tym pomoc Ligi Popierania Turystyki będzie miała większą doniosłość dla ogólnych finansów Związków Propagandy. Związki Propagandy przeprowadzają poza tym obsługę turystów, przybywających w wycieczkach, jak również osób przybywających samodzielnie. Sprawa obsługi turystycznej w budżetach Związków Propagandy odgrywa wielką rolę i dochody stąd płynące stanowią ważną pozycję w rocznych budżetach. To też we wszystkich wypadkach, gdzie pomoc władz państwowych, miejscowych, organizacji społecznych itp. może Związkowi Propagandy zapewnić obsługę turystyczną — obsługa ta winna być Związkowi dostarczana. W tej dziedzinie bowiem stosunki w Polsce muszą być odmienne od stosunków za granicą, gdzie większość Związków Propagandy nie przeprowadza obsługi turystycznej, pozostawiając tę dziedzinę bardzo licznym biurom podróży. Za granicą jednak Związki Propagandy dotowane są w wysokim stopniu przez samorządy gospodarcze i czerpią znaczne dochody z wkładek członkowskich, mając na liście członków wszystkie ważniejsze ugrupowania gospodarcze oraz tysiące obywateli, rozumiejących znaczenie turystyki dla swego okręgu. W Polsce, jak wspomniano, ta pozycja dochodów jest nikła i w większej części Związki Propagandy są skazane na dochody, które potrafią uzyskać z obsługi turystycznej. Odjęcie obsługi Związkom musi obecnie automatycznie spowodować zanik lub upadek pożytecznych z punktu widzenia społecznego, instytucji.

Mówiąc o obsłudze trzeba podkreślić potrzebę wprowadzenia pewnych zasad. I tak: Związki, które na swoim terenie dysponują odpowiednim aparatem obsługi turystycznej powinny dla swego okręgu mieć zapewnione prawo obsługi wszelkiego rodzaju turystyki, wycieczek, kongresów, zjazdów dużych i małych itp. Związki, które tego aparatu nie mają, mogą mieć przydzieloną obsługę turystyczną, odpowiadającą ich technicznym możliwościom.

Należy podkreślić, że dochody z obsługi turystycznej, jakie przypadną Związkom, w ostatecznym rezultacie obracane są w tych instytucjach na propagandę oraz na rozbudowywanie obsługi turystycznej. Podnosi to oczywiście znaczenie terenu dla turystyki masowej, a więc przyczynia się do rozwoju turystyki w ogóle. Sprawa obsługi turystycznej wymaga dokładnego

Rozmieszczenie Związków Propagandy Turystyki w Polsce.

1. Wejherowo, 2. Gdynia, 3. Chojnice, 4. Bydgoszcz, 5. Poznań, 6. Płock, 7. Warszawa, 8. Łowicz, 9. Rawa Mazowiecka, 10. Katowice, 11. Kraków, 12. Wilno, 13. Nowogródek, 14. Białystok, 15. Brześć n. B., 16. Lwów.

na terenie Związków i Ligi Popierania Turystyki przedyskutowania i winna być racjonalnie postawiona. Ilość Związków Propagandy w stosunku do potrzeb turystycznych terenów jest ciągle bardzo szczupła, przy czym intensywność pracy tych Związków ma b. różnorodną skalę. Nie wszystkie Związki zdołały dotąd stanąć na wysokości zadania. W okręgach turystycznych, wykazujących większy ruch przyjezdnych istnieje potrzeba powołania do życia lokalnych Związków Propagandy turystyki, któreby skupiły miejscowe organizacje turystyczne, zarządy uzdrowisk itd.

Wszystkie lokalne Związki Propagandy winny mieć w szerszym okręgu turystycznym np. wojewódzkim, wspólną płaszczyznę porozumienia, ew. wspólną organizację, która może powstać bądź to przez utworzenie stowarzyszenia tych Związków, bądź to przez odpowiednią reprezentację wszystkich Związków w centralnym związku wojewódzkim. Ta wspólna organizacja terenu, jako organizacja drugiego stopnia, mieć winna za zadanie koordynację planu wydawnictw, prawo opiniowania wydawnictw zasługujących na subwencjonowanie, uzgadnianie kalendarza imprez, wreszcie wspólną reprezentację wobec czynników centralnych. W wojewódzkim zrzeszeniu scentralizowane byłyby informacje turystyczne, odnośnie do całego okręgu turystycznego (wiadomości o hotelach, letniskach i zimowiskach), umożliwi to udzielanie tych stale aktualnych informacji osobom zainteresowanym.

Oczywiście Związki Propagandy, dążące do wytworzenia między sobą współpracy i możliwości koordynacji wysiłków, wszystkie prace wykonywać muszą w najściślejszym porozumieniu z Ligą Popierania Turystyki i Wydziałem Turystyki Ministerstwa Komunikacji. W jaki sposób do tego dojdzie, trudno jest w tej chwili przesądzać. W każdym razie, zwołane już przez Ligę Pop. Turystyki konferencje Związków Propagandy zdają się być dobrą zapowiedzią tej współpracy. Dalszym jej etapem będzie uzgodnienie działalności Związków z działalnością lokalnych Delegatur L. P. T. — Między bowiem tymi organizacjami istnieć musi również jaknajściślejsza współpraca. Wreszcie całokształt wszystkich spraw turystycznych, reprezentowanych przez Związek jak i przez Ligę Pop. Turystyki i inne instytucje znajdzie niewątpliwie reprezentantów i skoordynowanie w projektowanej Radzie Turystycznej. Należy oczekiwać, że Związki Propagandy, reprezentujące czynnik pracy społeczno-turystycznej, a mające za sobą znaczny dorobek na polu turystyki — będą w należyty sposób w Radzie Turystycznej reprezentowane.

b.

Ważniejsze wydarzenia turystyczne w pierwszym kwartale 1939 r.

Niniejszy artykuł jest próbą zestawienia ważniejszych wydarzeń turystycznych za okres 3-ch pierwszych miesięcy 1939 r. Turystyka, jako zagadnienie gospodarczo-społeczne, nie tylko weszła do programu prac czynników miarodajnych, ale jej znaczenie wzrasta z roku na rok, czego dowodem jest fakt, iż p. Min. Komunikacji pułk. J. Ulrych, omawiając na forum sejmowym w oficjalnym exposé sprawy swego resortu, poświęcił znaczny ustęp swego przemówienia, podobnie jak i w roku zeszłym, sprawom turystyki. W związku ze wzrastającym znaczeniem turystyki i koniecznością koordynacji prac i projektów na tym polu Wydział Turystyki Min. Komunikacji opracował projekt Państwowej Rady Turystycznej. Projekt ten został rozesłany do zainteresowanych władz oraz instytucji i wywołał szeroką dyskusję.

Sprawy organizacyjne. W dniu 9. I., z inicjatywy prezesa Związku Ziem Górskich p. Min. Spraw Wojskowych gen. T. Kasprzyckiego, utworzono koło parlamentarne Z. Z. G., na którego czele stanął płk. Čsadek z Sanoka. Przyłączenie Zaolzia do Polski wywołało i w turystyce pewne zmiany organizacyjne. Oddział krakowsko-śląski Z. Z. G. na zebraniu w Katowicach powziął w dniu 15 marca uchwałę, na mocy której zostanie osobno utworzony oddział śląski. Dla usprawnienia opieki nad turystyką czynną i nad zagospodarowaniem terenów odzyskanych ziem, na podstawie uchwał, powziętych na konferencjach odbytych na Śląsku w sprawie unifikacji turystyki na Zaolziu w dnia 25. I. i 1. II., Polskie Towarzystwo Tatrzańskie zreorganizowało swój oddział w Cieszynie. Na pierwszym walnym zebraniu tego oddziału w dniu 18. III. nastąpiło połączenie P. T. T. z Tow. „Beskid Śląski" z Orłowej. Liga Popierania Turystyki zlikwidowała swe przedstawicielstwa w Cieszynie i Zebrzydowicach a otworzyła nowe w Cieszynie Zachodnim, Boguminie, Jabłonkowie, Karwinie i Orłowej. Śląski Związek Popierania Turystyki w Katowicach otworzył swoje biuro w Cieszynie.

Rozporządzenia i ustawy. W dziale prawnym w sprawach turystyki wewnętrznej wydano kilka rozporządzeń, odnoszących się do pasa granicznego. Na podstawie rozporządzenia wojew. stanisławowskiego, które reguluje sprawy związane z przebywaniem w strefie granicznej, zostały z tej strefy wyłączone Kosów, Kuty, Żabie, Worochta, Jaremcze, Zielona, Rafajłowa, Skole, Hrebenów i Sławsko; rozporządzenie zaś tegoż wojewody z dnia 24. I. uchyliło zakaz fotografowania na terenie strefy nadgranicznej. W dziale turystyki granicznej wygasła konwencja polsko-czechosłowacka w związku ze znanymi wydarzeniami politycznymi. Rozmowy

na temat nowych konwencji ze Słowacją, Niemcami i Węgrami mają się wkrótce rozpocząć. Turystyka z Polski za granicę doznała również ograniczeń przez ostatnie zarządzenia dewizowe, zmniejszające kwotę wywozową z 200 na 100 zł na paszport i z 10 na 5 zł na przepustkę. Turystyka zagraniczna odbywa się obecnie prawie jedynie w ramach układów handlowych. Ostatnio zawarła Polska 2 umowy turystyczne z Litwą i Italią, zaś negocjacje na ten temat z Francją zostały odłożone do maja.

Szkolenie i zagadnienia turyzmu. Turystyka zaczyna wzorem zagranicy wchodzić do szkół jako przedmiot nauki. Programy liceów hotelarskich, opracowane przez Min. W. R. i O. P., przewidują wprowadzenie turystyki do programu nauczania. Programy, oddane pod rozważania zainteresowanym czynnikom, wywołały ożywioną dyskusję. Wśród książek na pierwszy plan wybija się „Propaganda Turystyki“ dyr. P. B. P. Orbisu mjr. M. Fularskiego. Pojawiły się również podręczniki, związane z praktycznym szkoleniem w dziale turystyki, wydane przez P. B. P. „Orbis“. Ostatnio wyszła książka L. Bykowskiego p. t. „Wycieczki Szkolne“. W dziale wydawnictw periodycznych rozpoczął wychodzić w roku 1939 tygodnik turystyczny „Jedziemy“, pierwotnie p. t. „Jedziemy na F. I. S.“, wydawany przez Ligę Popierania Turystyki, a wzorowany na niemieckim tygodniku „der Fremdenverkehr“. Związek Letniskowo-Turystyczny „Bieszczady“ rozpoczął wydawanie miesięcznika p. t. „Nasze Zdroje i Letniska“, a Robotnicze Tow. Turystyczne kwartalnika p. t. „Na słoneczne Szlaki“.

Statystyka. Zestawienia statystyczne dla ruchu uzdrowiskowo-letniskowego zostały opracowane przez Urzędy Wojewódzkie w Toruniu, Stanisławowie i Krakowie, a opublikowane w Komunikatach Studium Turyzmu U. J. Główny Urząd Statystyczny opublikował statystykę przemysłową za 1935 r., w której uwzględnione zostały przedsiębiorstwa hotelowe, pensjonatowe, wynajem pokoi i schroniska.

Propaganda. Propaganda turystyczna była przede wszystkim nastawiona na zagranicę ze względu na zawody F. I. S., a następnie na wystawy międzynarodowe w Mediolanie i New-Yorku. Obecnie przystąpiono do opracowywania materiałów propagandowych na sezon letni (uzdrowiska, letniska, wczasy i t. p.).

Udogodnienia ruchu turystycznego. Do udogodnień ruchu turystycznego należy zaliczyć wszystkie wprowadzone pobyty ryczałtowe: 1) od 8. I. do 31. III (w niektórych miejscowościach do 28. II.) istniały „pobyty ryczałtowe“ zimowe w uzdrowiskach na podstawie kart uczestnictwa L. P. T., 2) podobną imprezą było „Przedwiośnie w Tatrach“ od 5. III. do 7. IV, przy czym karty uczestnictwa L. P. T. uprawniały do 3-dniowego pobytu w Zakopanem, 3) cały okres zimowy do 31. III. obowiązywały zniżki i pobyty ryczałtowe w Sławsku i Siankach na podstawie kart L. P. T., 4) nowością była impreza „Na nartach na Zaolziu“, karty uczestnictwa

L. P. T. uprawniały tu w okresie od 9. I. do 31. III. do zniżki kolejowej do jednej ze stacji Zaolzia, oraz do noclegu i śniadania w ciągu 5-ciodniowego pobytu na Zaolziu. P. B. P. „Orbis“ Oddział Lwowski organizował pociągi popularne z prowincji do Lwowa pod hasłem „Jedziemy do teatru“.

Inwestycje. W dziale schronisk należy wymienić otwarcie hotelu turystycznego L. P. T. na Łysej Polanie w dniu 20. I. pod nazwą „Oberża pod Towarzyszem Pancernym“ oraz otwarcie schroniska Związku Osadników pod Kukulem obliczonego na 100 osób. Po zniszczeniu jakie pozostawili Czesi w swych schroniskach (14) na Zaolziu, po przejęciu ich przez P. T. T., doprowadzono je w okresie sprawozdawczym do stanu używalności.

W dziale komunikacji zanotowano otwarcie 2-ch linji kolejowych. Linia Legionowo—Wieliszew—Nasielsk udostępnia nowe tereny letniskowe nad Bugiem i Narwią. W dniu 20. I. została otwarta linia kolejowa Siemkowice—Częstochowa. W dniu 6. I. uruchomiony został wyciąg saniowy z Kotła Gąsienicowego na Kasprowy Wierch, a w lutym w Sławsku wyciąg na Kiczerkę, który po przeróbkach będzie również funkcjonować w lecie. W Bielsku odbyła się konferencja z udziałem p. Min. A. Bobkowskiego w sprawie budowy kolejki linowo-terenowej w pobliżu Bielska. Nowym nabytkiem dla komunikacji morskiej jest motorowiec „Chrobry“, spuszczony na wodę w dniu 24. II w Nakskov.

Ochrona przyrody. W dziale ochrony przyrody wyszło rozporządzenie Min. Rolnictwa i Reform Rolnych, powołujące do życia „Park Przyrody“ w Tatrach. Obejmuje on tereny leśnictw: Zakopanego, Bukowiny i Jaworzyny. Również w Pieninach nowo przyłączone do Polski obszary zostały włączone do Parku Narodowego Pienińskiego. W dniu 21. II. odbyło się w Krakowie kwartalne zebranie Komitetu Ochrony Przyrody, na którym omawiano sprawy, związane z niszczeniem drzew na choinki wigilijne oraz roślin lekarskich, wysunięto projekt utworzenia rezerwatów związanych z powstaniem z 1863 r. W dniach 21. i 22. II. odbył się cykl wykładów z dziedziny ochrony przyrody.

Zagadnienia uzdrowiskowo-letniskowe. Ze sprawami uzdrowiskowymi łączy się utworzenie Fundacji Państwowego Instytutu Balneologicznego. Na dorocznym walnym Zjeździe Naczelnej Organizacji Polskiego Przemysłu Hotelowego w dniu 18 lutego w Krakowie zadecydowano utworzenie Sekcji Pensjonatów Uzdrowiskowych. Miasto Pszczyna zakupiło 50% udziałów zdrojowiska Goczałkowice. Na Pomorzu w dniu 17. III. odbyło się pierwsze posiedzenie Sekcji Turystyczno-Zdrojowej Pomorskiej Rady Gospodarczej pod przewodnictwem p. prez. A. Jankowskiego z Inowrocławia. Sprawom letniskowym były poświęcone 2 konferencje. Jedna z nich odbyła się w Olszanicy w dniach 18 i 19 lutego z inicjatywy Związku „Bieszczady“, a omawiano w niej: sprawy wczasów i ruchu letniskowo-turystycznego, kwestię współpracy z organizacjami turystyki czynnej, sprawy finansowe

związków letniskowych, kwatermistrzów, klasyfikację miejscowości, ustawę letniskowo-turystyczną, plany inwestycyjne, wspólne imprezy oraz sprawę utworzenia Międzyzwiązkowego Komitetu Porozumiewawczego. Druga odbyła się w dniu 21. II. w Warszawie, z inicjatywy Związku Pow. R. P. W obu tych konferencjach wzięli udział delegaci Związków Letniskowych i zainteresowanych władz i instytucji, przy czym na tej drugiej podano do ogólnej wiadomości fakt utworzenia w łonie Związku Powiatów R. P. autonomicznej sekcji letniskowej, która w przyszłości ma stać się Polskim Związkiem Letnisk. Akcja letniskowa rozwija się również w terenach dotychczas zaniedbanych. Z inicjatywy starosty dra M. Łacha w powiecie krakowskim mają powstać przede wszystkim dla ludności Krakowa letniska w Bolechowicach, Mnikowie i Swoszowicach. Odbyły się tam już kursy dla ludności wiejskiej, a Wydział Powiatowy uchwalił znaczne kredyty na budowę dróg dojazdowych.

Akcja wczasów. Osobnego omówienia wymaga akcja społeczna, jaką są wczasy. Decydującym momentem dla organizacji akcji wczasów był okólnik Min. Opieki Społecznej, uznający Centralne Biuro Wczasów za główny ośrodek poczynań w tych sprawach. Ostatnio doszło do reorganizacji tego biura i porozumienia Min. Komunikacji i Min. Opieki Społecznej w sprawie podziału między Ligę Popierania Turystyki i Centralne Biuro Wczasów, strony organizacyjnej i akwizycyjnej akcji wczasów. W czasie zimy Liga Popierania Turystyki zorganizowała wczasy w 10 miejscowościach Beskidów Zachodnich oraz w 2-ch w Bieszczadach. W Łodzi powstał specjalny komitet i biuro dla wczasów, które na wczasy letnie zarejestrowało już około 7.000 pracowników.

Imprezy. Wśród imprez na pierwszy plan wysuwają się zawody narciarskie o mistrzostwo świata F. I. S., które zgromadziły w Zakopanem około 16.000 gości krajowych i 1000 zagranicznych. Po zawodach odbył się 5-dniowy kolejowy raid podkarpacki na trasie Zakopane—Krynica—Sławsko—Worochta—Kraków przy udziale 100 osób (przeważnie cudzoziemców). Z innych imprez narciarskich zanotować należy marsz szlakiem II Brygady w Karpatach Wschodnich i marsz Zułów—Wilno. Z innych większych imprez turystycznych należy wymienić „Kaziuk“ w Wilnie, który zgromadził około 18.000 osób. W dniach 24—26 lutego odbył się 3-dniowy zimowy Raid Automobilklubu Polski.

Na sezon letni b. r. zostały zapowiedziane dwie wielkie imprezy. Oficjalnie zwołany został III Zjazd Polaków z Zagranicy oraz utworzony został komitet „Międzynarodowego Tygodnia Gór“, pod przewodnictwem p. min. A. Bobkowskiego. W sprawie tej ostatniej imprezy, która odbędzie się w Zakopanem, odbył się w dniach 25 i 26 lutego zjazd kierowników grup regionalnych z inicjatywy Związku Ziem Górskich.

Turystyka motorowa. Turystyka lotnicza, dziedzina u nas bardzo młoda, została wzmocniona przez wypuszczenie nowych typów samolotów turystycznych R. W. D. 16 i R. W. D. 21, niewiele droższych od samochodów. Równocześnie opracowany został plan budowy w Polsce sieci 300 lotnisk. Koncesje dla 2-ch nowych montowni samochodów i rozpoczęcie produkcji popularnych motocykli t. zw. „setek“ przez szereg krajowych wytwórni spowoduje niewątpliwie dalsze ożywienie turystyki motorowej.

Inne zdarzenia. W Myślenicach i Wadowicach odbyły się z końcem marca konferencje powiatowe zorganizowane przez Z. Z. G. W sprawie elektryfikacji doliny Popradu odbyła się w dniu 4. II. konferencja w Min. Przemysłu i Handlu. Sprawa budowy kolei elektrycznej Kraków—Zakopane jest przedmiotem dalszych pertraktacji. Zanotować tu należy ukazanie się ciekawej broszury, wydanej przez Tow. Górskich Kolei Elektrycznych, p. t.: „Kolej Elektryczna Kraków—Zakopane“.

Wśród nieszczęśliwych wypadków lawina w Tatrach pochłonęła życie 3-ch młodych ludzi. Próby przeciwdziałania niebezpieczeństwu lawinowemu podjęła Karpacka Komisja Śniegowa i Lawinowa T. K. N., przeprowadzając w sezonie zimowym różnorodne badania nad szatą śnieżną.

Przez cały okres ukazywał się komunikat śniegowy T. K. N., P. I. M. i L. P. T., redagowany przez dr Milatę W.

Szeregi działaczy turystycznych dotknął głęboko zgon prof. Jana Gwalberta Pawlikowskiego i prof. Mariana Sokołowskiego.

Zbigniew Tokarski.

Fremdenverkehr in Litauen.

Der Fremdenverkehr ist in Litauen noch verhältnismässig gering entwickelt. Eine konkretere Arbeit auf dem Gebiete des Fremdenverkehrs begann in der zweiten Hälfte des Jahres 1929, als die öffentlich-rechtliche Organisation „Lietuvos Turizmo Sajunga“ — Litauischer Verband für Fremdenverkehr — gegründet wurde. Sofort setzte eine systematische Propaganda ein. In der Presse erschienen Aufsätze mit Erklärungen über Sinn und Bedeutung des Fremdeverkehrs und es wurden Exkursionen zwecks Bekanntmachung mit dem Lande veranstaltet. Bedauerlicherweise kam diese für das Land so nützliche Arbeit zu einem zeitweiligen Stillstand. Erst im Frühling des Jahres 1936, als eine Umgestaltung der Zentralverwaltung des Verbandes stattgefunden hatte, setzte eine lebhaftere Tätigkeit auf allen Gebieten des Fremdenverkehrs ein, und heute bereits geniesst der Fremdenverkehr diejenigen Rechte in Staate, die ihm auch de facto zukommen. Mit den Fragen des Fremdenverkehrs beschäftigen

sich, ausser dem Litauischen Verband für Fremdenverkehr auch noch das Innenministerium, das Aussenministerium, das Bildungsministerium und das Verkehrsministerium. Desgleichen beschäftigt sich mit dem Fremdenverkehr auch der Verband der Schützen. Allerdings trägt die Tätigkeit aller dieser Behörden auf dem Gebiete des Fremdenverkehrs nur einen gelegentlichen Charakter, da sie in der Hauptsache von der Erfüllung ihrer direkten Aufgaben in Anspruch genommen sind. Auf diese Weise fällt die ausschlaggebende Rolle auf dem Gebiete des Fremdenverkehrs dem oben erwähnten Verbande und seinen Abteilungen, Informationsbüros und Agenturen zu.

Die rechtliche Seite des litauischen Fremdenverkehrs, als einer neuen Erscheinung im Staate, ist für's erste noch ungenügend ausgearbeitet. Zwecks Erreichung besserer Resultate und eines besseren Arbeitssystems hat die Zentralverwaltung des Verbandes für Fremdenverkehr (Lietuvos Turismo Draugija) zu Anfang des Jahres 1937 eine Umgestaltung erfahren, indem Vertreter der verschiedenen in dieser Frage interessierten Behörden hinzugezogen wurden. In die umorganisierte Verwaltung gelangten: Der Direktor des Selbstverwaltungsdepartaments des Innenministeriums, der Direktor der Presseabteilung des Aussenministeriums, der Direktor der Wirtschaftsabteilung der Eisenbahnverwaltung des Verkehrsministeriums, der Verwalter der Sparkassen des Finanzministeriums und der Selbstverwaltung der Stadt Kaunas.

Gemäss den Zielen des Litauischen Verbandes für Fremdenverkehr, ist derselbe bestrebt, bei der Bevölkerung ein grösseres Interesse und Wohlwollen dem Fremdenwerkehr gegenüber zu erwecken. Durch entsprechendes Entgegenkommen und Hilfeleistungen aller Art unterstützt der Verband den Inland-Fremdenverkehr, ergreift Massnahmen zur Einführung einer besseren Ordnung an Orten, die für Touristen von Interesse sein könnten, und wirbt in- und ausserhalb der Reichsgrenzen für Litauen und seine malerischen Gegenden, um in weitestgehendem Masse ausländische Touristen an einem Besuche Litauens zu interessieren.

Zur Durchführung seiner Funktionen stehen dem Verbande für Fremdenverkehr folgende Rechte zu: — Gründung von Abteilungen, Fühlungnahme mit anderen am Fremdeverkehr interessierten Behörden und Organisationen, wozu auch deren Tätigkeit auf dem Gebiete des Fremdenverkehrs in Einklang zu bringen gehört, Herausgabe von propagandierenden Broschüren, Prospekten, geographischen Karten, Plakaten, Büchern und anderer Werbeliteratur in litauischer u. in fremden Sprachen, Herstellung von der Propaganda dienlichen Touristenfilmen, Anschaffung von Verkehrsmitteln, Organisation von Exkursionen innerhalb des Landes und im Auslande, Unterstützung anderer Behörden beim Veranstalten von Exkursionen, Einberufung entsprechender Zusammenkünfte, Kongresse

und Sitzungen, sowie auch Mithilfe anderen Behörden gegenüber derselben Sache, zum Zweck einer Heranziehung ausländischer Touristen, Veranstaltung von Vorlesungen, Unterhaltung von Führerkursen, Gründung und Unterhaltung eines Informations- und Reisebüros, sowie Unterhaltung von Agenturen, Touristenheimen, Hotels und anderen dem Fremdenverkehr dienlichen Institutionen. Neuerdings wird dem Verbande für Fremdenverkehr in grossem Masse Mitarbeit und Hilfe seitens des im Jahre 1938 gegründeten und sich immer mehr entwickelnden Reisebüros der litauischen Eisenbahnen zuteil.

Wenn vor einigen Jahren der Begriff über die Bedeutung des Fremdenverkehrs der litauischen Gesellschaft noch fremd war, so hat sich das jetzt vollkommen verändert. Dank der Hilfe und Unterstützung seitens der Regierung, hat sich bei der Bevölkerung ein wachsendes Interesse für den Fremdenverkehr, seine Bewegung und für das Reisen und Bekanntwerden mit dem eigenen Lande bemerkbar gemacht. Insbesondere wäre zu bemerken, dass dem Fremdenverkehr neuerdings nicht nur die Stadt, sondern auch das Land ein grösseres Interesse entgegenbringt. Laut gesammelten Daten hat das Land in diesem Jahre einen bedeutenden Fortschritt auf dem Gebiete des Fremdenverkehrs zu verzeichnen. Ebenso hat auch die Landwirtschaftskammer die grosse Bedeutung des Reisens eingesehen. Sie unterstützt Exkursionen für weniger bemittelte Bauern und gibt ihnen so die Möglichkeit zum Reisen und Bekanntwerden mit den Verhältnissen und Lebensbedingungen des Landes, den grösseren wirtschaftlichen Unternehmungen, den historischen Orten u. s. w. Diese Exkursionen bieten dem Bauer nicht nur Zerstreuung, sondern sind durchaus von konkretem Nutzen in der Vermittelung neuen Wissens.

Noch unlängst stiess der Fremdenverkehr in Litauen auf grosse Schwierigkeiten und Hindernisse in Gestalt von schlechten, aus der Russenzeit übernommenen Verkehrswegen und einem allgemeinen Mangel an Verkehrsmitteln. Es liefen ständig von privater Seite Klagen ein über schlechte Wege, eine ungenügende Menge von Autobussen und langsames Fahren der Eisenbahnen. Tatsächlich bilden alle diese Fragen eine nicht geringe Sorge für den Fremdenverkehr nicht nur Litauen, sondern auch in anderen Staaten. Aber auch in Litauen ist auf diesem Gebiete im Laufe der letzten Jahre viel erreicht worden — die Wege sind verbessert, die Anzahl der Autobusse erheblich vergrössert, und auch der Eisenbahnverkehr hat an Schnelligkeit bedeutend zugenommen.

Die Hauptfrage für den Fremdenverkehr sind Hotels, Informationsbüros, Agenturen u. s. w. Ohne diese gibt es für die Existenz und das Gedeihen des Fremdenverkehrs innerhalb des Landes wie auch ausserhalb desselben keine Möglichkeit. In Litauen war seit jeher ein Mangel an Hotels fühlbar, wodurch auch der Fremdenverkehr stark behindert

wurde. Die Lösung dieser Frage musste nun von Grund aus erfolgen. Zu Hilfe kamen die Selbstverwaltungen, die den grössten Anteil dieser Sorge auf sich nahmen und and die Errichtung neuer Hotels schritten. Gemeinsam mit der Regierung wurde ein Plan über den Bau einer ganzen Reihe neuer Hotels zusammengestellt. Nach diesem Plane werden an vielen Orten, z. B. in Polangen, Sarasen, Alita, Schaulen, Tolschy und späterhin auch in anderen Städten neue Hotels entstehen.

In derselben Weise wird auch die Frage betreffend Hotelpersonal gelöst, und die litauische Regierung hat auf Ersuchen seitens des Verbandes für Fremdenverkehr 8 Stipendien vorgesehen für Leute, die das Hotelwesen erlernen wollen. Auf diese Weise wird Litauen in der Lage sein, gleichzeitig mit der Fertigstellung einer ganzen Reihe neuer Hotels, auch mit qualifizierten Spezialisten im Hoteldienst auf die Zeit der internationalen Olympiade in Helsinki aufwarten zu können.

Des weiteren wird auch an der Lösung der Frage betreffs der Heime und Nachtquartiere für Touristen gearbeitet. Einen guten Anfang in dieser Sache verspricht die Stadt Kaunas (Kowno), die die Absicht hat, im Frühjahr 1939 mit dem Bau eines grossen Hotels zu beginnen, in welchem Touristen und Exkursanten billig übernachten können werden. Dank diesem Umstande, wird die grösste Stadt Litauens auch für weniger bemittelte Touristen aus dem entfernteren Gauen des Landes erreichbarer werden.

Die malerischsten Ortschaften Litauens befinden sich weitab vom Zentrum. Leute die diese Stellen besuchen wollten, konnten bisher schwerlich eine Unterkunft zum Übernachten finden. Jetzt jedoch wird auch diese Frage zur Befriedigung gelöst. So sind bereits in einigen dieser hübschen Ortschaften Touristenheime erbaut, in denen es auf Wunsch auch möglich sein wird, den Sommerurlaub zu verbringen. Ausserdem werden noch spezielle Touristenpunkte gegründet werden.

Entsprechende Prospekte, Propagandabüchlein, Postkarten u. s. w. helfen dem Reisenden in bedeutendem Masse sein Land kennen zu lernen. In diesem Jahre wird die Herausgabe solcher Literatur besonders weitgehend durchgeführt werden. Ausserdem hat der Verband für Fremdenverkehr einen „Führer durch Litauen“ herausgegeben.

Zum Schluss wäre zu bemerken, dass, ungeachtet aller technischen Mängel, der Fremdenverkehr in Litauen sich in genügender Weise weiter entwickelt. Ohne Zweifel steht in Zukunft noch eine grosse Arbeit bevor, jedoch darf man der Hoffnung Ausdruck verleihen, dass es den zuständigen litauischen Behörden mit Beihilfe der Regierung gelingen wird, diese Arbeit zu bewältigen.

Karlis Vanags

Leiter der Abteilung für Tourismus beim Ministerium für öffentliche Angelegenheiten.

Zagospodarowanie turystyczne Karpat Polskich.

Rozmieszczenie i typy schronisk.

(ciąg dalszy)

Przynależność schronisk do poszczególnych towarzystw turystycznych można śledzić na tabeli II. Największą liczbą schronisk (108—37·6%) rozporządza Polskie Towarzystwo Tatrzańskie. Posiada ono obecnie na terenie Karpat Zachodnich 51 schronisk 28·7%, oraz we Wschodnich 57 schronisk 52·2%. Kluby zrzeszone w Polskim Związku Narciarskim posiadają 73 schronisk 25·4%: Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa (39), Tatrzańskie Towarzystwo Narciarzy (6), Przemyskie Towarzystwo Narciarzy (5), Karpackie Towarzystwo Narciarzy (3), Warszawski Klub Narciarski (3), Sekcja Narciarska Akademickiego Związku Sportowego (2), Tow. „Przyjaciele Przyrody“ (1), Ż. T. G. S. Makkabi (1), Sekcja Narciarska Przysposobienia Wojskowego Kobiet (1), Wintersportklub (1), Sekcja Narciarska Kolejowego Przysposobienia Wojskowego (1), Sekcja Narciarska W. C. K. „Czarni“ (1), Sekcja Narciarska Ż. T. G. S. „Betar“ (1), Ż. T. T. N. Makkabi (1), Tow. Narciarskie „Mościce“ (1), Sekcja Narciarska K. S. Beskid (1), Sekcja Narciarska Związku Strzeleckiego (1). Schroniska szkolne (S. S.) stanowią sieć obejmującą 62 schronisk 21·6%, przy czym rozłożone są nierównomiernie, gdyż w Karpatach Zachodnich znajduje się 47, a we Wschodnich 15. Schroniska Beskidenvereinu (9) występują głównie w Beskidzie Śląskim (7). Budowę hoteli — schronisk rozpoczęła Liga Popierania Turystyki dla krzewienia turystyki masowej, Dotąd zbudowała 3-y, a mianowicie: w Sławsku, Siankach i na Łysej Polanie. Schronisk prywatnych, wg. posiadanych materiałów, jest 11, z tego na terenie Karpat Zachodnich 10, oraz Wschodnich 1. Wreszcie w grupie obejmującej schroniska „inne“ zaliczone zostały: Spółdzielnia „Leśnik“ (1), Okręgowy Urząd W. F. i P. W. (3), Śląska Wojewódzka Komisja Turystyczna (1), Zarząd Fundacji Chrześcijańskiej Gminy Miasta Borysławia (1), Zgromadzenie S. S. Urszulanek (2), Y. M. C. A. (1), Koło Rodzicielskie przy gimn. im. Marsz. Piłsudskiego w Bydgoszczy (1), schroniska dawniej K. Č. S. T. na „Zaolziu“ (7). Brak jest bliższych danych dla 8 schronisk.

Jeśli chodzi o rodzaj gospodarki w schroniskach, to panuje dziś ogólnie zgodny pogląd, że schroniska powinny znajdować się pod kontrolą towarzystw turystycznych, których nastawienie ideowe jest dostateczną rękojmią racjonalnej gospodarki z punktu widzenia potrzeb turystyki. Nie wyklucza to jednak budowania schronisk przez przedsiębiorców prywatnych. Ponieważ towarzystwa turystyczne oddają schroniska przeważnie w dzierżawę prywatną, przeto umożliwiona jest racjonalna gospodarka handlowa w tej dziedzinie, oparta na kapitale prywatnym. Dla ukrócenia zdarzających się tu i ówdzie nieracjonalnych spekulacji, winny

Tabela II Położenie hipsometryczne schronisk i ich przynależność do towarzystw turystycznych.
Die Verteilung der Schutzhäuser auf Grund ihrer Höhe über dem Meeresspiegel und ihre Zugehörigkeit zu bestimmten Touristenvereinen.

Nazwa regionu:	Przynależność							Wysokość nad poziom morza w metrach:									
	P.T.T.	P.Z.N.	B. V.	S. S.	L.P.T.	Pryw.	Inne	Do 300	300-500	500-700	700-900	900-1100	1100-1300	1300-1500	1500-1700	1700-1900	1900-2000
Razem:	108	70	9	62	3	11	25	1	39	43	49	33	21	18	5	1	1
KARPATY ZACHODNIE:	51	43	9	47	1	10	18	1	25	24	22	26	14	5	3	—	1
Beskid Śląski	7	7	7	12		4	*8		2	4	10	12	2				
Beskid Mały	6	2	1	2			0	1		1	4	2					
Beskid Wysoki	10	14	1	10			5		6	10	5	3	2	2	1		
Gorce	5	3		3					3			1	3				
Beskid Wyspowy	2	4		1			1		3		2	1					
Pogórze Rożnowskie	2			1					2								
Beskid Sądecki	2	2		6			0		2				2				
Beskid Niski (Środkowy)	5	1		3					2	3							
Tatry	8	4		1	1	6	2			1	1	7	5	3	2		1
Pogórze Podhalańskie	1	4		6						3							
Pieniny	3	2		2			2		5	2							
KARPATY WSCHODNIE;	57	27	—	15	2	1	7	—	14	19	27	7	7	13	2	1	—
Bieszczady Zachodnie	4	4		3	1		3		2	4	4		1				
Bieszczady Wschodnie	14	6		1	1		1		6	4	7	1	2	1			
Pogórze Sanocko-Samborskie		2								1	1						
Pogórze Truskawieckie	1	1		1		1	1			1	3						
Gorgany Zachodnie	11	1					1		3		4	2		4			
Gorgany Wschodnie	12	5		5					1	6	3	2	1	3			
Czarnohora	2	2					1				1		1	2		1	
Góry Czywczyńskie	4										1	1	1	1			
Góry Hryniawskie	4	5									3	1	1	2	2		
Beskid Huculski	5	1		5					2	3							

*) W liczbie tej znajduje się 7 schronisk dawniej K. Č. S. T. które obecnie otrzymało P. T. T.

być wszystkie schroniska położone w górach, otoczone opieką i poddane kontroli ze strony tow. turystycznych. Łączy się z tym zagadnienie dopuszczenia miejscowej ludności do udziałów w dochodach z gospodarki schroniskowej. Fakt istnienia prawie 300 warsztatów handlowych, nastawionych na obsługę ruchu turystycznego w jednolitym obszarze górskim, siłą rzeczy wysuwa koncepcję stworzenia pewnego koncernu schronisk. Projekt ten winien być dokładnie rozważony przez właścicieli schronisk.

Na uwagę również zasługuję podział schronisk wg. wysokości ich położenia nad poziom morza. Najwięcej schronisk (92) na obszarze Karpat znajduje się między 500 a 900 m. n. p. m. Najniżej, a mianowicie na wysokości 300 m, położona jest stacja noclegowa P. T. T. w Porąbce, a najwyżej zaś schronisko-hotel na Kasprowym Wierchu T.K.N. (1975 m). Dla Karpat Zachodnich największe nasilenie przypada między 300 a 500 (25 schronisk) oraz między 900 a 1100 m. (26). Dla Karpat Wschodnich maksimum występuje między 700 a 900 m. Szczegółowe dane co do położenia hipsometrycznego jak również co do przynależności schronisk w obrębie poszczególnych grup górskich znajdują się w tabeli II.

Na podstawie posiadanych materiałów trudno jest dać pełny obraz technicznego wyposażenia schronisk. Stwierdzić można jedynie, że telefony posiada 48 schronisk, stacje ratunkowe 50, stację kolejową na miejscu 86, pocztę 114 schronisk.

Brak odpowiednich danych nie pozwala na dokładne ujęcie wyposażenia technicznego schronisk (np. światło, ogrzewanie, woda bieżąca, łazienki, „narciarnie“, leżalnie itp.) oraz cen zarówno noclegów jak i utrzymania. Osobnego również opracowania wymaga geograficzne położenie schronisk (w dolinie, na stoku, na grzbiecie, na szczycie i t. p.), wysokości względnie położenia schronisk nad doliną (punkt wyjścia) i poniżej szczytu (punkt docelowy), oddalenie od najbliższego osiedla, stacji kolejowej, lasu i t. p. Dane te mogą dać ciekawą charakterystykę obecnego zagospodarowania gór i naświetlić stan faktyczny z punktu widzenia potrzeb turystyki obecnej oraz potrzeb dyktowanych jej dalszym rozwojem.

Zbigniew Tokarski.

PORADNIK TECHNICZNY.

Ruch w hotelach w większych miastach oraz potrzeba statystyki hotelowej.

(ciąg dalszy)

Znaczenie gospodarcze posiada ruch ten dla miast, można bowiem przyjąć, że każdy przyjeżdżający zostawia przeciętnie około 15 zł. dziennie. Ponieważ trzy dni można uważać za przeciętny pobyt przyjezdnych, sumę zostawioną w miastach można oszacować na około 55 mil. zł.

Załączona tabela nr. 1 obejmuje zestawienie ruchu w poszczególnych miejscowościach. Największą frekwencję wykazuje Warszawa — 278,3 tys. (Wydział Statystyczny Zarządu Miejskiego podaje 380,6 tys. przyjezdnych w 1936 roku, a w 1937 r. 299,7 tys.). Większe ilości osób notowane są we Lwowie, Krakowie, Katowicach, Gdyni, Poznaniu i Łodzi. Można stwierdzić, że ruch obejmuje przede wszystkim większe miasta, 13 miast bowiem, liczących ponad 100 tys. mieszkańców, odwiedziło razem 918,7 tys. osób, czyli 75°/₀ całego ruchu. Reszta, to jest 77 miast mniejszych, miała tylko 306,1 tys. przyjezdnych, czyli 25°/₀. Rozmieszczenie ruchu hotelowego w miastach podaje mapa nr. 1. Tabela 2 przedstawia udział poszczególnych wo-

TABELA 2.

Udział województw w ruchu do miast.

Województwo	Ilość miast	Ilość osób w tys.	proc.
Białostockie	5	27,9	2.3
Kieleckie	13	43,3	3,5
Krakowskie	5	113,2	9,2
Lubelskie	4	33,9	2,8
Lwowskie	8	125,9	10,3
Łódzkie	8	82,6	6,8
Nowogródzkie	4	19,5	1,6
Poleskie	4	27,9	2,3
Pomorskie	8	144,9	11.8
Poznańskie	5	83,6	6,8
Stanisławowskie	3	17,1	1,4
Śląskie	7	122,4	10,0
Tarnopolskie	3	12,2	1,0
Warszawa	1	278,3	22,7
Warszawskie	6	33,5	2,7
Wileńskie	1	39,6	3,2
Wołyńskie	5	19,0	1,6
Razem	90	1.224,8	100,0

jewództw w ogólnym ruchu w Polsce. Poza Warszawą (22,7°/₀), główną rolę odgrywają województwa: pomorskie (11,8°/₀), lwowskie (10,3°/₀), śląskie (10,0°/₀) i krakowskie (9,2°/₀), razem koncentrujące 65°/₀ ruchu. Ruch zatem ma najsilniejsze natężenie w stolicy i województwach zachodnich i południowych. Najbardziej upośledzone są województwa wschodnie, a głównie tarnopolskie, wołyńskie i nowogródzkie, gdzie ruch jest bardzo słaby. Udział województw w ruchu obrazuje mapa 2.

Dla dokładnej znajomości rentowności przemysłu hotelarskiego niezbędna jest statystyka frekwencji w hotelach. Wśród istniejących metod statystyk hotelowych najdogodniejszy wydaje się wzór szwajcarski. Obejmuje on dwie karty, na których rejestruje się przyjazdy i noclegi osób. Wypełnienie polega na codziennym wpisaniu liczby osób, przybyłych do hotelu, z wyróżnieniem miejsca pochodzenia (przynależności państwowej) na pierwszej karcie oraz wpisaniu ilości wydanych noclegów w każdym dniu, również z wyróżnieniem miejsca pochodzenia, na drugiej karcie. Każda karta zawiera ponadto rubrykę, obejmującą ilość łóżek, a służącą do obliczenia

Nazwa i adres hotelu ....

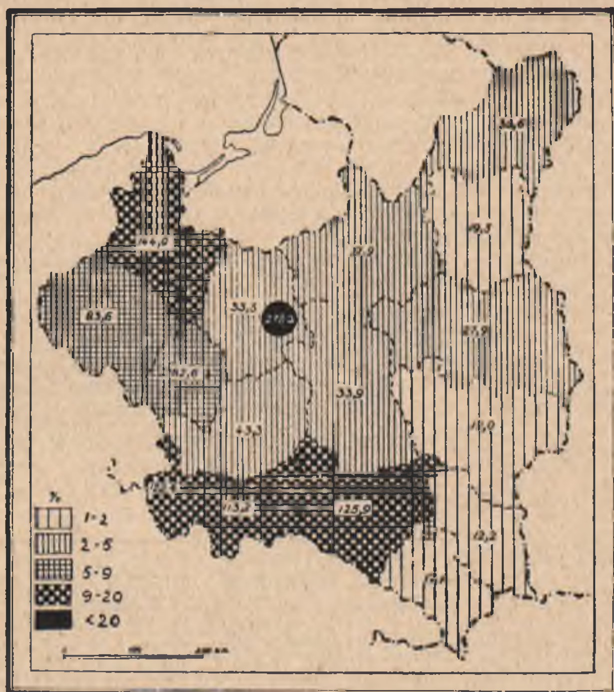
Wydane noclegi

Miesiąc ....

Ilość łóżek ....

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	Razem
	Polska																																
1	Białostockie																																
2	Kieleckie																																
3	Krakowskie																																
4	Lubelskie																																
5	Lwowskie																																
6	Łódzkie																																
7	Nowogródzkie																																
8	Poleskie																																
9	Pomorskie																																
10	Poznańskie																																
11	Stanisławowskie																																
12	Śląskie																																
13	Tarnopolskie																																
14	m. st. Warszawa																																
15	Warszawskie																																
16	Wileńskie																																
17	Wołyńskie																																
	Zagranica																																
1	Anglia																																
2	Francja																																
3	W. m. Gdańsk																																
4	Łotwa																																
5	Niemcy																																
6	Rumunia																																
7	Stany Zjedn. A. P.																																
8	Węgry																																
9																																	
10																																	
11																																	
12																																	
13																																	
14																																	
15																																	
16																																	
	Ogółem																																

MAPA 2. Procentowe rozmieszczenie ruchu w miastach.
Prozentuelle Verteilung des Fremdenverkehrs in den Städten.

rentowności przedsiębiorstwa (przez procent zajętych miejsc). Wzór szwajcarski musi być jednak zmodyfikowany i dostosowany do warunków polskich, gdyż ruch obcych do miast obejmuje u nas, w przeciwieństwie do Szwajcarii, głównie ruch wewnętrzny. Należy zatem, zachowując system szwajcarski, wprowadzić zmiany, tworząc rubryki dla 17 województw oraz kilku państw, z których ruch jest intensywniejszy i pozostawić kilka rubryk wolnych dla państw innych (patrz wzór projektowanej karty). Dla uproszczenia czynności rejestracji można pominąć kartę rejestrującą ilość osób, pozostawiając jedynie kartę ilości wydanych noclegów, która dla rozważań teoretycznych ma znaczenie decydujące. Wprowadzenie statystyki hotelowej jest rzeczą wielce pożądaną i nietrudną do urzeczywistnienia w ramach statystyki przemysłowej, prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny.

mgr Tadeusz Wilgat

KRONIKA

Bałkany — Stały Komitet Turystyczny dla krajów Ententy Bałkańskiej. Z końcem ubiegłego roku zebrał się komitet turystyczny Ententy Bałkańskiej. Postanowiono otworzyć w Nowym Yorku bałkańskie biuro informacyjne, wyprodukować propagandowy film turystyczny i ujednostajnić statystykę ruchu obcych. Omawiano poza tym sprawy propagandy radiowej oraz wydawnictw turystycznych. Wreszcie rozcią-

gnięto postanowienia odnośnie do wizy turystycznej, która dotąd obowiązywała jedynie przy pobytach indywidualnych 3-dniowych, również na zbiorowe pobyty (minimum 10 osób) i to na przeciąg całej podróży. Cena takich paszportów wynosi 30 drachm dla Grecji, 30 lei dla Rumunii, 40 piastrów (kurusz) dla Turcji i 10 dynarów dla Jugosławii. (*Hotel nr 3, r. 1939*).

Belgia — Popieranie rozwoju turystyki przez państwo. Belgijski Dziennik Ustaw przynosi dekret o utworzeniu generalnego komisariatu dla spraw turystyki. Nowa ta placówka ma przed sobą rozległe zadanie znalezienia odpowiednich środków dla rozwinięcia zarówno wewnętrznej turystyki w Belgii jak i z za granicy do Belgii. Urząd ten przede wszystkim zbiera i bada dane statystyczne i gospodarcze na których opiera się polityka rządu w sprawach turystyki. Obok koordynacji i pomocy w zamierzeniach organizacji turystycznych w miastach i na prowincji ma Generalny Komisariat zbadać położenie przemysłu turystycznego (hotelarstwo, przewodnicy, biura podróży). Szczególny nacisk zostanie położony na odpowiednie zorganizowanie urlopów pracowniczych. Czuwa również nad kasynami gry. (*Der Fremdenverkehr nr 12, 1939 r.*)

Francja — Wystawa postępu społecznego w Lille. W maju br. zostanie otwarta w Lille wystawa postępu społecznego. Między innymi poczesne miejsce na tej wystawie zajmie turystyka jako jedna z ważnych form postępu socjalnego. Wystawa trwać będzie do października br. (*Bulletin Hebdomadaire d'Information du Centre National d'Expansion du Tourisme, du Thermalisme et du Climatisme nr 10, 1939 r.*)

Holandia — Statystyka ruchu turystycznego. Holenderski Urząd Statystyczny ogłosił pierwsze roczne wyniki statystyki ruchu turystycznego, która została wprowadzona w 1938 r. W 1938 r. zanotowano w Holandii 782,695 noclegów turystów zagranicznych. Największą frekwencja cieszą się hotele najdroższe i to nie tylko w ogólnej sumie noclegów ale i po rozbiciu jej na poszczególne narodowości. Wyjątek w tym względzie stanowią przybysze z kolonii holenderskich. Bezwątpienia duża frekwencja w tych hotelach luksusowych stoi w związku z ożywionym ruchem kuracjuszów w Scheveningen oraz ruchem gospodarczym (za interesami) w wielkich miastach, jak Amsterdam lub Rotterdam. Ruch turystyczny holenderski rozwija się głównie w miastach i podłożem jego są raczej interesy niż wypoczynek i przyjemność, o czym świadczy 37% noclegów przypadających na Amsterdam, 15% na Rotterdam i 26% na Hagę wraz ze znanym kąpieliskiem Scheveningen. Narodościowy skład turystów zagranicznych jest następujący: Niemcy 27,7%, Anglicy 13,7%, Belgowie 8,8%, Amerykanie 8,3%, Francuzi 8,0%, przyjezdni z koloni holenderskich 6,2%, Szwajcarzy 4,3% i Włosi 2,3%. (*Der Fremdenverkehr nr 12, 1938*).

Norwegia — Wzrastające dochody z ruchu turystycznego. Według ostatnich danych statystycznych odwiedziło Norwegię w 1938 r. 269 tys. turystów zagranicznych w stosunku do 239 tys. w roku poprzednim. Wpływy z tego ruchu wyniosły 78 mil. koron w stosunku do 67 mil. za rok 1937. Ogólna cyfra dochodów z ruchu turystów cudzoziemskich za rok 1938 jest dwa razy wyższa niż w 1934 r. (*Der Fremdenverkehr nr 12, 1938*).

Polska — Ruch uzdrowiskowo-letniskowy w woj. stanisławowskim. W okresie zimowym od 1/XI 1937 do 31/III 1938 przebywało w zimowiskach woj. stanisławowskiego ogółem 4.355 osób, w tym 61 osób z za granicy. Ilość uczestników obozów i kolonii wyraża się cyfrą 611 osób. Prawdopodobnie nie uwzględniono tu obozów i kursów narciarskich wojskowych, a jedynie młodzieży. Natomiast zestawienie za okres letni 1938 od 1/IV do 31/X notuje 49.187 osób, w czym 357 gości zagranicznych. Liczba uczestników 180 obozów i kolonii wyniosła 18.177 osób. Akcja Ligi Popierania Turystyki, dążąca do przedłużania sezonów uzdrowiskowych, dała wyniki pozytywne, gdyż z sezonu wiosennego korzystało 371 osób a z jesiennego 734 osób. (*wł.*)

Umowa turystyczna polsko-włoska. W dniu 15 kwietnia wszedł w życie układ turystyczny polsko-włoski zawarty równocześnie z traktatem handlowym. Na potrzeby turystyki z Polski do Italii zostało przeznaczone 15% ogólnych wpływów z polskiego eksportu. Górna granica sumy przeznaczonej na turystykę wynosi 20 mil. lirów, czyli około 6 mil. zł. Kwota ta może jednak ulec redukcji. (*wł.*)

Słowacja — Turystyka przedmiotem nauki szkolnej. Władze w Bratislawie wydały rozporządzenie, dla ogólnego zrozumienia zagadnień związanych z turystyką, na mocy którego we wszystkich szkołach Słowacji, a więc także i w szkołach powszechnych, ma zostać wprowadzony „turyzm" jako nowy przedmiot nauki. Rozporządzenie wyjaśnia, że w najniższych klasach należy dzieci pouczać, jak mają się ustosunkować

do turystów. Natomiast w szkołach średnich i wyższych, w miarę posiadania odpowiednich fachowych sił nauczycielskich, mają być zorganizowane regularne wykłady dla młodzieży z dziedziny turystyki. Plany nauczania turystyki mają zostać przygotowane w najkrótszym czasie, a dla opracowania ich szczegółów mają być zaproszeni również fachowcy zagraniczni. (*Der Fremdenverkehr nr 12, 1939*).

Szwajcaria — Stan zatrudnienia w przemyśle hotelowym. W Szwajcarii przeprowadzono badania nad stanem zatrudnienia w przemyśle hotelowym. Statystyką objęto 1.235 hoteli mających 77.452 łóżek. Stan zatrudnienia w sezonie zimowym 1938/39 podniósł się o 1% (w wielkich miastach 1,1%) z wyjątkiem kantonów Waadt i Wallis, gdzie nie dorównał sezonowi zimowemu z roku ubiegłego. Po przeprowadzeniu przy tych badaniach podziału hipsometrycznego miejscowości klimatycznych, stwierdzono, iż w miejscowościach dolinnych stan zatrudnienia w sezonie zimowym 1938/39 przekroczył stan z sezonu roku ubiegłego o 2,2%, w miejscowościach alpejskich o 2,6%, w podalpejskich natomiast nastąpił spadek o 2,3% a w wysokogórskich o 0,5%. Wzrost zatrudnienia notowano przede wszystkim w hotelach kategorii niższych, natomiast wyższe kategorie utrzymywały się na poziomie roku ubiegłego. W stosunku do sezonu z 1935/36 przed dewaluacją Frs. spadek zatrudnienia wyraża się cyfrą 18,8%. *(Schweiz-Wirte-Zeitung nr 13, 1939).*

PRZEGLĄD LITERATURY.

Wydawnictwa nadesłane do Redakcji

(ciąg dalszy)

47. **Dni Mickiewiczowskie w Ziemi Nowogródzkiej** 11—22 IX. 38. Sprawozdanie Komitetu Organizacyjnego. Nowogródek 1939, str. 18.
48. **Hornicki T. inż.** — Mapa Turystyczno-Krajoznawcza Pomorza w skali 1 : 300.000. Nakładem Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Odbito w Zakładach Graf. S. A. Książnica-Atlas we Lwowie.
49. **Kilarski J.** — Przyjmiemy Letników. Poznań. Wydaw. Związku Popierania Turystyki, str. 48.
50. **Leszczycka W.** — Ruch uzdrowiskowo-letniskowy w województwie pomorskim w sezonie letnim 1938. Kraków 1939. Komunikaty Studium Turyzmu U. J. nr 16, str: 14 — cena 50 gr.
51. **Mianowski H. inż.** — Drogi uzdrowienia przemysłu pensjonatowego w Polsce. Kraków 1939. Odbitka z Turyzmu Polskiego, nr 3, str. 7.
52. **Mileski W. mgr** — Świat gór w świetle najnowszych wydawnictw. Katowice 1939. Dodatek do Polski Zachodniej, str. 8.
53. **Nowak J.** — Problemy administracyjne ochrony przyrody. Kraków 1939. Nakł. Państw. Rady Ochrony Przyrody, nr 52, str. 95.
54. **Papierkowski J. dr** — Iwonicz-Zdrój, wydanie II uzupełnione. Iwonicz 1938. Nakł. Zakładu Zdrojowo-Kąpielowego, str. 19.
55. **Rakowski J.** — Polityka inwestycyjna i planowanie inwestycji. Warszawa 1939. Nakł. Tygodnika Polska Gospodarcza, str. 35.
56. **Reinfuss R. mgr — Zbierowski W. mgr** — Zbiór ankiet w sprawie rzemieślników wiejskich wykonujących stroje ludowe. Kraków 1939. Wydaw. Poradni w Sprawach Strojów Ludowych Zw. Ziem Górskich.
57. **Romer E.** — Ziemia i Państwo. — Kilka zagadnień geopolitycznych. Lwów 1939. Książnica-Atlas. str. 384.
58. **Sokołowski J.** — Drop w Polsce. Kraków 1939. Nakł. Państw. Ochrony Przyrody, str. 50.
59. **Sprawozdanie Polskiego Biura Podróży Orbis** Spółka z Ogr. Odp. w Warszawie z działalności w roku 1938, str. 115.
60. **Sprawozdanie z prac Komitetu do Spraw Szlachty Zagrodowej na Wschodzie Polski** za rok 1938/39. Warszawa 1939. Wydaw. Towarz. Ziem Wschodnich, str. 18.
61. **Uhorczak F. dr** — Mapa podkładowa jednostek administracyjnych województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego w podz. 1 : 300.000 ze skorowidzem gromad, miast i miasteczek według podziału administracyjnego z 1. IV. 1932 r. i ze zmianami do 10. III. 1939 r. Lwów 1939. Nakł. Instytutu Geogr. U. J. K.
62. **Wójcik A.** — Strój Pogórzan. Kraków 1939. Wydaw. Komisji Swojszczyzny Związku Ziem Górskich, str. 33.
63. **Związek Popierania Turystyki Królewskiego Stołecznego m. Lwowa** 1938. Pierwszy rok pracy dla propagandy Lwowa, str. 14.

Zusammenfassung:

Die Aufgaben der Verbände für Fremdenverkehrspropaganda in Polen.

In Polen bestehen einige Verbände für Fremdenverkehrspropaganda. Die Verteilung der Verbände zeigt die Karte auf Seite 2. Ihre Aufgabe ist die Propagierung eines Fremdenverkehrsgebietes, die Terrainvorbereitung sowie die Touristenbedienung.

Die finanzielle Grundlage der Verbände bilden Mitgliedsbeiträge, Subventionen von seiten der territorialen Selbstverwaltungen und von seiten des Verkehrsministeriums; die finanzielle Lage der Verbände jedoch ist nicht allzu günstig.

Die Organisation der Verbände für Fremdenverkehrspropaganda soll die lokalen Verbände in kleinen Fremdenverkehrsbezirken umfassen, welche den Wojewodschaftsverbänden als den Vertretern gemeinsamer Interessen unterliegen würden. Die Vertreter der Wojewodschaftsverbände sollen einen übergeordneten Faktor im Rahmen der Organisation „Liga zur Förderung des Fremdenverkehrs“ bilden.

Grundsätzlich soll sich die Tätigkeit der Verbände nur auf die Propaganda und die Terrainvorbereitung beschränken und die andere Arbeit den Reisebüros überlassen, doch mit Rücksicht auf die niedrigen Einkünfte der Verbände ist eine derartige Scheidung der Aufgaben gegenwärtig schwer durchzuführen.

Die Unterstützung der Verbände, die sich auf Subventionen für propagandistische Veröffentlichungen, ihren Ankauf oder Drucklegung durch das Verkehrsministerium beschränkt, müsste eine Vergrösserung erfahren.

Den Verbänden könnte die Exploatation von staatlichen Investitionen auf dem Gebiete dieser Verbände gestattet werden und man müsste sie auch an den Einkünften aus Kongressen, die durch die „Liga zur Förderung des Fremdenverkehrs“ veranstaltet werden, teilhaben lassen. Unerlässlich ist ferner die Unterstützung aller Veranstaltungen durch die Behörden.

Wichtigere touristische Ereignisse im ersten Quartal 1939.

Der genannte Artikel ist eine Zusammenstellung der wichtigeren touristischen Ereignisse in Polen für die ersten drei Monate des Jahres 1939. Diese Ereignisse wurden in folgende Gruppen geteilt:

allgemeine Fragen, organisatorische Fragen, Verordnungen und Gesetze, Schulung und Fremdenverkehrsprobleme, Statistik, Propaganda, Erleichterungen des Fremdenverkehrs, Investitionen, Naturschutz, Sommerfrische und Kurortsfragen, Veranstaltungen, Landeskunde und Fremdenverkehr und andere.

Chronik.

Balkanstaaten:	Das ständige Fremdenverkehrskomitee für die Länder der Balkanentente.
Belgien:	Die Unterstützung der Fremdenverkehrsentwicklung durch den Staat.
Frankreich:	Die Ausstellung des sozialen Fortschrittes in Lille.
Holland:	Die Fremdenverkehrsstatistik.
Norwegen:	Steigende Einkünfte aus dem Fremdenverkehr.
Polen:	Die Sommerfrische und Fremdensverkehrsbewegung in der Wojewodschaft Stanisławów. — Das polnisch-italienische Fremdenverkehrsabkommen.
Slovakei:	Fremdenverkehr als Unterrichtsgegenstand in den Schulen.
Schweiz:	Die Sanierung der Hotelunternehmen.

SPIS TREŚCI:

PORADNIK TECHNICZNY:

KRONIKA:

PRZEGLĄD WYDAWNICTW:

Prenumerata roczna złotych 6·00. Cena pojedynczego numeru 0·60.

Wydawca: **Studium Turyzmu U. J.** — Redaktor odpow.: **Dr Stanisław Leszczycki.**
Miesięcznik wydawany z zasiłku Wydziału Turystyki Min. Kom.

Adres Red. i Admin.: **Kraków, Grodzka 64, tel.** 216-89.— Konto czekowe PKO Nr. 406.870.

Drukarnia Bratniej Pom. Medyków U. J. w Krakowie

Opłata pocztowa uiszczona gotówką.